

állam támogatta messzemenően, de a lelkes segesvári fiatalokból összeverbuválódott önkéntesek fáradozása nélkül nem valósulhatott volna meg. Egyúttal képzőművészeti kiállításokra, könyvbemutatókra, romániai kisebbségekkel kapcsolatos témájú konferenciákra is sor került, de a gyermekekről sem feledkeztek meg: bábelőadások szórakoztatták a fiatal jelenlévőket.

Kolozsvárt és Szamosújvárt a kis, de annál lelkesebb örmény kisebbség képviseltette: a szamosújvári örmény kórus örmény egyházi énekeket, a Dalauzi-dalt és az örmény kereskedő dalát adta elő; Jánky Mária művésznő Komitas örmény zeneszerző dalaiból énekelt pár csokorra valót; Sztranyiczki Zsófia menyasszonytáncot mutatott be a közönségnek; Debreczeni Botond képzőművész Szamosújvár örmény érzésvilágát örökítette meg kiállított grafikáin; Mircea Tivadar, hagyományos örmény kézműves mesterség folytatója, eladásra hozott féldrágakő termékeivel kápráztatta el az arra járókat. Az előadók (a szamosújvári kórus, Jánky Mária és Sztranyiczki Zsófia) *Vardavar* nevű együttese, a többi kisebbség előadóihoz hasonlóan, nemcsak a színpadon, hanem a vár macskaköves utcáin is szórakoztatta a közönséget. A név a rózsát jelentő vard szóból származik: Vardavar pogány eredetű, hagyományos, a természet újjáéledéséhez fűződő ünnep. Az előadás részletes programját örményül Kiss Tibor ismertette.

A helybeli Történelmi Múzeum adott otthont az *Örmény kultúra és művészet Szamosújváron* című vándorkiállításnak (másolatok formájában), amely Kolozsvár-Szamosújvár-Budapest-Bécs után a Nagy-Küküllő-menti városba is eljutott. A megnyitón beszédet mondott a vándorkiállítás létrehozója, *Varduca-Horenian Azaduhi, Steib Anna*, aki hagyományos örmény népviseleti képsorozatával gazdagította a kiállított anyagot, finom örmény halvával kínálta az egybegyűlteket.

A három napos rendezvény a romániai kisebbségek identitástudatának megerősítésére, a kulturális hagyományok bemutatására, átörökítésére, és nem utolsósorban a másság megismerésére, elfogadására törekszik, amely Románia jelenlegi politikai helyzetében - az Európai Unióhoz való csatlakozás közeledtével - korántsem időszerűbb.

Sztranyiczki Zsófia
(Megjelent a Szabadság aug. 25-i számában)

* * *

Barta Boglárka

Lovas népek művészete

Borosjenői Kádár István gyűjteménye a Hadtörténelmi Múzeumban

Manapság igencsak ritkán fordul elő, hogy egy műgyűjtő önként jelentkezik egy múzeumnál azzal a szándékkal, hogy az élete során összegyűjtött tárgyakat az intézménynek ajándékozza. Borosjenői Kádár István azonban úgy gondolta, a birtokában lévő, bronzból és agyagból készült, nagyrészt urartui tárgyakat, így például ruhadíszeket, csengőket, pecsétnyomókat vagy ékszereket a Hadtörténelmi Intézetnek és Múzeumnak adományozza. Az ókori közel-keleti lovas népek művészetéből ezen túl tehát bárki kaphat ízelítőt, és a tárgyak segítségével lehetőség nyílik alaposabb régészeti, valamint motívum-összehasonlító vizsgálatokra is.

Az Egyesült Államokban élő Borosjenői Kádár István 1980-ban kezdte el gyűjteni a magyar emlékeket, de ekkoriban még elsősorban a különböző pénzek és érmék foglalkoztatták. Tíz évvel később egy véletlen folytán figyelt fel az ókori lovas népek művészeti emlékeire.

Egy régiségkereskedő katalógusában két bronz övlemeztöröredék fényképére bukkantam - meséli a gyűjtő. - Ezeket olyan indás hálózat díszítette, amelyekhez hasonlót a honfoglalás-kori tarsolylemezeken láthatunk. Ekkor persze még fogalmam sem volt arról, hogy *Urartu*, ahonnan származnak, hol is volt tulajdonképpen. Miután azonban a kereskedő elfogadta az árajánlatomat és hozzám kerültek a tárgyak, legfontosabb teendőm az lett, hogy pótoljam ezt a tudásbeli hiányosságomat.

Urartu, mint országnév egyébként a Kr. e. 13. században jelenik meg írásos emléken, amikor is I. Sulmanu-asaridu megemlíti, hogy uralkodása idején fellázadt ellene Uruatri országa. A hadjárat részletes leírása abból a szempontból is fontos, hogy segítségével könnyen meghatározhatók a hely földrajzi koordinátái. Ez alapján pedig Urartu Törökország keleti, Örményország és Irán nyugati végén feküdt, a Van, az Urmia- és a Szeván-tó környékén, az Ararát hegye alatt. Lakói kimagasló eredményeket értek el az építészet és a fémmegmunkálás területén. Tizennégy féle bronzot használtak, de ismerték a vasat, sőt az

acélt is. Kultúrájuk hatott a szkíták, a médek, a perzsák, a görögök, a rómaiak - így pedig egész Európa - művészetére.

Az első két tárgyat aztán továbbiak követték - mondja B. Kádár István. - Gyűjtésem eredeti célja az volt, hogy a számomra elérhető művészeti emlékeket a magyar érdeklődők is megtekinthessék. Az ókori tárgyak kiválasztásánál a legfontosabbnak tartottam, hogy azokat az emlékeket gyűjtssem össze, amelyek a művészi megjelenésük, történelmi jelentőségük révén a honfoglalás-kori, vagy az azt megelőző magyar életre és művészetre hatással lehetnek.

A gyűjtemény így az idők folyamán az urartui mellett szabír, hurri, hettita és pártus tárgyakkal gyarapodott. Ezeknek fényképeit a gyűjtő, érdeklődő szakembereknek is megmutatta Magyarországon, s a legtöbbit közülük az azóta elhunyt *László Gyula* professzor is látta. B. Kádár István néhány évvel ezelőtt azonban úgy határozott, hogy a fényképek helyett - ahogy lehetősége lesz rá - az eredeti tárgyakat hozza haza, s egy olyan múzeumnak ajándékozza azokat, amely lehetővé teszi, hogy az érdeklődők is megcsodálhassák.

Bár a gyűjteményem darabjai sohasem voltak magyar területen ezt megelőzően, mégis azt gondoltam, ha elfogadjuk, hogy ezeknek a magyarság ókor előtti életéhez közik lehetett, úgy kerülő úton ugyan, de hazatérő tárgyak lehetnek - indokolja a műkincsek hazahozatalát a gyűjtő. - Valójában a Nemzeti Múzeum ókori gyűjteményébe illenének igazán, ha az ókori Közel-Keletet a mai hivatalos álláspont elfogadná, mint a magyarság őstörténetének egyik színterét.

A választásom elsősorban azért esett a Hadtörténeti Múzeumra, mert itt már több olyan kiállítást is rendeztek, ahol hazatért gyűjteményeket mutattak be, s a múzeum vezetősége az én felajánlásomat is nagy lelkesedéssel fogadta.

- Ilyen gyűjtemény Magyarországon nem nagyon fordul elő, így ha valaki foglalkozik ezen népek kultúrájával és művészetével, az könyvből teszi - mondja *Toll László* százados, fegyvertörténész, a múzeum munkatársa. - Nálunk ugyanis ilyen anyag ásatások során nem kerülhet elő, mivel ezek a népek - bár az tény, hogy közik volt az ősmagyarsághoz - soha nem éltek Magyarország területén. Ebből pedig az következik, hogy ezt a témát kutatók száma gyakorlatilag a nullával egyenlő. Nagy problémánk az is, hogy mivel B. Kádár István úgy vásárolta műkereskedőktől a tárgyakat, az eredetük, így például a lelet helyszíne nem állapítható meg teljes bizonyossággal. A szakemberek szerint azonban a kiállított tárgyak mindegyike eredeti, bár könnyen hamisíthatóak, nem éri meg, mivel túl nagy lenne a befektetés a visszanyerhető haszonhoz képest.

Borosjenői Kádár István jóvoltából tehát a Hadtörténeti Múzeumban október közepétől álló vitrin immár az ókori közel-keleti lovas népek művészetének egy szeletével is megismerteti az érdeklődőket. Láthatunk többek között bronzból készült muflon alakú zabla pofalemezt, muflon-végződésű tüt, kúp alakú kis csengőt, valamint több övlemezt, amelyek közül az egyik az „égi vadászat” ismerhető fel, vagyis az a jelenet, amely a nagyszentmiklósi kincs egyik korsóján is előfordul. A kerámiából készült alakok között női, illetve férfi ábrázolásokat, lovasokat és egy istennő égetett agyag domborművét tanulmányozhatjuk.

- Ezzel a kicsiny tárlattal megvalósult az a célom - mondja Kádár István -, hogy a magyar történészek, régészek és kutatók személyesen is tanulmányozhassák ezeket a tárgyakat, amelyek pedig így szerencsére nem egy raktárban porosodnak elzárva az érdeklődők elől.

(Megjelent a *Demokrata* 2004/46. számában)

* * *

100 éve született József Attila költő

József Attila

Pogányos hitvallás magyarul

*Hol vagy erős pogány sereg
Hős Vata, bálványos berek?
Hol alszol bátor Bocskay!
Kossuth dicső csapatjai?!*

*A bős magyar vér nem buzog
Mint gyáva, hitvány koldusok
Könyörgünk már az életér'?*